

MAKTAB O'QUVCHILARINING JISMONIY TARBIYA DARSLARIDA IJTIMOIY FAOLLIGINI OSHIRISHDA OILA VA MAKTAB HAMKORLIGINI TAKOMILLASHTIRISH

Ilmiy rahbar: **Bobojonov Nozimjon dotsent**
SIROJIDDIN NASRIDDINOV SALOHIDDIN O'G'LI

Farg'ona Davlat Universiteti
Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlar
nazariyasi va metodikasi 2-kurs magistranti

ANNOTATSIYA

Maqolada maktab o'quvchilarining jismoniy tarbiya darslarida ijtimoiy faolligini oshirishda oila va maktab o'rtasidagi hamkorlikning ahamiyati va samarali shakllari tahlil qilinadi. Tadqiqotda o'quvchilarning sport mashg'ulotlarida faol ishtirokini rag'batlantirish uchun ota-onalar va pedagoglar o'rtasidagi kommunikatsiya, qo'llab-quvvatlash mexanizmlari va tashkiliy strategiyalar o'rganilgan.

Kalit so'zlar: jismoniy tarbiya, o'quvchi faolligi, oila-maktab hamkorligi, ijtimoiy faoliyat, sport mashg'ulotlari.

АННОТАЦИЯ

В статье анализируются значение и эффективные формы сотрудничества между семьёй и школой в повышении социальной активности школьников на уроках физического воспитания. В исследовании рассматриваются коммуникация между родителями и педагогами, механизмы поддержки и организационные стратегии, направленные на стимулирование активного участия учащихся в спортивных занятиях.

Ключевые слова: физическое воспитание, активность учащихся, сотрудничество семьи и школы, социальная активность, спортивные занятия.

ABSTRACT

The article analyzes the importance and effective forms of cooperation between families and schools in enhancing students' social activity during physical education classes. The study examines communication between parents and teachers, support mechanisms, and organizational strategies aimed at encouraging active student participation in sports activities.

Keywords: physical education, student activity, family–school cooperation, social activity, sports activities.

KIRISH

Bugungi kunda maktab o'quvchilarining jismoniy tarbiya darslaridagi faol ishtiroki ularning sog'lom turmush tarzini shakllantirish, ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantirish va umumiy shaxsiy rivojlanishiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shu bilan birga, o'quvchilarning darslarda faol qatnashishini ta'minlash faqat maktabning tashkiliy imkoniyatlariga emas, balki oila bilan samarali hamkorlik qilishga ham bog'liq.

Oila va maktab o'rtasidagi integratsiyalashgan munosabatlar, ota-onalarning sport faoliyatini qo'llab-quvvatlashi va pedagoglar bilan birgalikda darslarni tashkil etish orqali o'quvchilarning ijtimoiy faolligi sezilarli darajada oshiriladi. Shu sababli, oila-maktab hamkorligini takomillashtirish, jismoniy tarbiya darslarida ijtimoiy faollikni rag'batlantirishning ustuvor yo'nalishi sifatida qaraladi.

Ushbu maqolada o'quvchilarning jismoniy tarbiya mashg'ulotlaridagi faolligini oshirish mexanizmlari, oila va maktabning hamkorlik strategiyalari, shuningdek, amaliy tavsiyalar tahlil qilinadi. Tadqiqotning dolzarbligi shundaki, zamonaviy ta'lim tizimida o'quvchilarning sog'lom turmush tarzini shakllantirish va ularning ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantirish maktab va oila hamkorligiga bog'liq bo'lib qolmoqda.

ASOSIY QISM

Maktab o'quvchilarining jismoniy tarbiya darslarida ijtimoiy faolligini oshirish masalasi zamonaviy ta'lim tizimida katta ahamiyat kasb etadi.

Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, o'quvchilarning darslarda faol ishtirokini rag'batlantirish nafaqat pedagoglarning metodik yondashuvlariga, balki oila bilan samarali hamkorlikka ham bog'liq. Shu maqsadda, O'zbekiston Respublikasi ta'lim siyosatida amaliy qonunlar va nizomlar ishlab chiqilgan.

Masalan, 2019 yil 15 martdagi O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining qaroriga asosan “Maktab va oila hamkorligini rivojlantirish” bo‘yicha yo‘l xaritasi ishlab chiqilgan. Ushbu hujjatda ota-onalarning maktabdagi dars jarayonlarida faol ishtirokini ta‘minlash, jismoniy tarbiya mashg‘ulotlarida o‘quvchilarning ijtimoiy faolligini rag‘batlantirish, shuningdek, maktab va oila o‘rtasidagi muntazam muloqot mexanizmlari belgilangan.

Shuningdek, 2021 yil 20 iyuldagi O‘zbekiston Respublikasi Xalq ta‘limi vazirligi tomonidan chiqarilgan “Jismoniy tarbiya va sport mashg‘ulotlarida ijtimoiy faollikni oshirish bo‘yicha metodik ko‘rsatmalar”da oila-maktab hamkorligini mustahkamlash yo‘llari amaliy tarzda ko‘rsatib o‘tilgan. Mazkur ko‘rsatmalarda ota-onalarning dars jarayonidagi ishtiroki, uy sharoitida sport mashg‘ulotlarini tashkil etish va bolalarni jamoaviy faoliyatga jalb qilish usullari yoritilgan.

Ilmiy adabiyotlarda ham ushbu masala keng yoritilgan. Masalan, Olimova S. 2022 yilda chop etilgan maqolasida maktab o‘quvchilari orasida jismoniy faollikni oshirishda oila bilan doimiy hamkorlikning ahamiyati amaliy misollar orqali ko‘rsatib berilgan. Maqolada ota-onalarning darsdan tashqari mashg‘ulotlarda faol ishtiroki, o‘quvchilarning ijtimoiy ko‘nikmalarini shakllantirishdagi roli batafsil tahlil qilingan.

Rahmonov B. 2023 yilda chop etilgan ilmiy ishida esa maktab va oila hamkorligini takomillashtirish orqali jismoniy tarbiya mashg‘ulotlarida o‘quvchilarning ijtimoiy faolligini oshirishning samarali metodlari yoritilgan. Muallif o‘quvchilarning guruhdagi rollari, kommunikatsiya va o‘zaro yordam mexanizmlarini rivojlantirish orqali ijtimoiy faollikni oshirish usullarini amaliy misollar bilan ko‘rsatgan.

Toshpo‘latov N. 2025 yilda chop etilgan monografiyasida jismoniy tarbiya darslarida oila va maktab hamkorligi asosida o‘quvchilarning ijtimoiy faolligini oshirish strategiyalari tizimli tarzda tahlil qilingan. Muallif ota-onalarning sportga oid bilimlarini oshirish, maktabdagi darslarda muntazam ishtirokini rag‘batlantirish va bolalarni guruhli mashg‘ulotlarda faol qatnashishga jalb qilishning amaliy metodlarini taqdim etadi.

Ushbu manbalar va normativ hujjatlar asosida, maktab o‘quvchilarining jismoniy tarbiya darslarida ijtimoiy faolligini oshirish uchun quyidagi amaliy metodlar samarali hisoblanadi: ota-onalarni dars jarayoniga jalb qilish, uy sharoitida sport mashg‘ulotlarini

tashkil etish, bolalarni jamoaviy vazifalarga jalb qilish, murabbiy va ota-onalar bilan muntazam aloqani ta'minlash.

Bu yondashuvlar nafaqat o'quvchilarning jismoniy sog'ligiga, balki ularning ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantirish va maktabdagi guruhlashuvlarda samarali faoliyat ko'rsatishiga yordam beradi.

Amaliy natijalar – ijtimoiy faollik va hamkorlik tahlili:

Tahlil ko'rsatkichi	2023 yildagi holat	2025 yildagi holat	Amaliy izoh
Jismoniy tarbiya darslarida o'quvchilarning ijtimoiy faolligi	2023 yilda jismoniy tarbiya darslarida o'quvchilarning ijtimoiy faolligi past yoki o'rtacha darajada ekanligi haqida bir qator ilmiy tadqiqotlar mavjud. Masalan, maktab o'quvchilarning tarbiya va sport mashg'ulotlariga bo'lgan motivatsiyasi o'rtacha darajada ekanligi qayd etilgan (motivatsiya umumiy ko'rsatkichlari past deb baholangan).	2025 yilda O'zbekiston Respublikasi jismoniy tarbiya va sport sohasini rivojlantirish bo'yicha davlat dasturi doirasida raqamli va jamoaviy usullar joriy qilinib, o'quvchilarning mashg'ulotlarda ishtirok etish darajasi ilk prognoz ko'rsatkichlardan ijobiy farq qilmoqda. Raqamli resurslar va pedagogik yondashuvlar orqali o'quvchilarning faol ishtirokini rag'batlantirish imkoniyati oshdi.	2023 yilda ijtimoiy faollik past darajada bo'lsa, 2025 yilda innovatsiyalar va raqamli resurslar orqali o'quvchilarning jismoniy tarbiya darslaridagi faolligi sezilarli darajada oshmoqda.

Tahlil ko'rsatkichi	2023 yildagi holat	2025 yildagi holat	Amaliy izoh
Oila va maktab hamkorligi	2023 yilda oila va maktab o'rtasidagi hamkorlik bo'yicha aniq statistik natijalar mavjud bo'lmasa-da, pedagogik tadqiqotlar ota-onalar, pedagoglar va o'quvchilar o'rtasida aloqaning jismoniy tarbiya mashg'ulotlarida ijtimoiy faollikni oshirishda muhim ekanini ko'rsatgan.	2025 yilda oila va maktab hamkorligini mustahkamlash bo'yicha maktab va ota-onalar o'rtasida koordinatsiyalangan metodikalar ishlab chiqildi. Bu esa o'quvchilarning jismoniy tarbiya mashg'ulotlariga bo'lgan qiziqishini oshirishga yordam berdi.	Ota-onalar ishtiroki va maktab bilan hamkorlik o'quvchilarning faolligini oshirishda muhim rol o'ynaydi, va bu 2025 yilda yanada kuchaydi.
Davlat siyosati va normativ hujjatlar ta'siri	2023 yilda O'zbekiston Respublikasining "Sog'lom turmush tarzini keng targ'ib qilish va jismoniy faollikni oshirish to'g'risida"gi Prezident qarori	2025 yilda jismoniy tarbiya va sportni rivojlantirish bo'yicha loyihalar va maktablararo hamkorlikni rag'batlantiruvchi chora-tadbirlarga ustuvor e'tibor	Davlat siyosati maktab o'quvchilarining jismoniy faolligini oshirishda barqaror mexanizm rolini bajarmoqda, 2025 yilda bu kuchaymoqda.

Tahlil ko'rsatkichi	2023 yildagi holat	2025 yildagi holat	Amaliy izoh
	mavjud bo'lib, bu ijtimoiy faollikni oshirish uchun umumiy sharoit yaratgan.	qaratildi. Bu esa ijtimoiy faollikni oshirishga qo'shimcha rag'bat bo'ldi.	
Motivatsiya va pedagogik yondashuvlar	2023 yilda jismoniy tarbiya mashg'ulotlari bilan shug'ullanish motivatsiyasining o'rtacha darajada ekanligi qayd qilingan, bu esa ijtimoiy faollikni pasaytiradi.	2025 yilda pedagogik metodlar va innovatsiyalar tizimli joriy etilishi natijasida o'quvchilarning mashg'ulotlarga bo'lgan motivatsiyasi oshganligi qayd etilmoqda.	Motivatsiyaning kuchayishi o'quvchilarning jismoniy tarbiya darslaridagi faolligi oshishiga bevosita ta'sir qiladi.
Pedagogik natijalar (ijtimoiy kompetensiyalar)	2023 yilda jismoniy tarbiya mashg'ulotlari pedagogik imkoniyatlarini o'rganilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, jamoaviy o'yinlar va pedagogik yondashuvlar o'quvchilarning	2025 yilda bu metodlar yanada takomillashtirilib, o'quvchilarning ijtimoiy kompetensiyalarini oshirishda maktab va oila hamkorligi asosida amalga oshirilmoqda.	

Tahlil ko'rsatkichi	2023 yildagi holat	2025 yildagi holat	Amaliy izoh
	hamkorlik, muloqot va liderlik ko'nikmalarini rivojlantirishda muhim.		

XULOSA

Tahlil natijalari shuni ko'rsatadiki, maktab o'quvchilarining jismoniy tarbiya darslaridagi ijtimoiy faolligini oshirishda oila va maktab hamkorligi muhim omil hisoblanadi. 2023 yilda o'quvchilarning faol ishtiroki o'rtacha darajada bo'lgan bo'lsa, 2025 yilda pedagogik innovatsiyalar, raqamli resurslar va ota-onalar bilan samarali hamkorlik natijasida ijtimoiy faollik sezilarli darajada oshgan.

Oila va maktab o'rtasidagi muloqot mexanizmlari jismoniy tarbiya darslaridagi motivatsiyani oshiradi, o'quvchilarning liderlik, muloqot va jamoaviy ko'nikmalarini mustahkamlaydi. Davlat siyosati va normativ hujjatlar, xususan "Sog'lom turmush tarzini keng targ'ib qilish va jismoniy faollikni oshirish to'g'risida"gi Prezident qarori, hamda 2023–2025 yillarda qabul qilingan boshqa dasturlar maktab jismoniy tarbiya jarayonini optimallashtirish va ijtimoiy faollikni rag'batlantirishda muhim rol o'ynaydi.

Natijada, oila-maktab hamkorligi va innovatsion pedagogik yondashuvlar birgalikda jismoniy tarbiya darslarining samaradorligini oshirishga xizmat qilmoqda, o'quvchilarning shaxsiy va ijtimoiy kompetensiyalarini rivojlantirishda barqaror asos yaratmoqda. Bu esa maktabning ta'lim sifatini oshirish va yosh avlodning sog'lom turmush tarzini shakllantirishda ustuvor ahamiyatga ega ekanligini ko'rsatadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Abdullayev, O. "Maktabda jismoniy tarbiya va o'quvchilarning ijtimoiy faolligi." Toshkent: O'zbekiston Milliy Universiteti Nashriyoti, 2023.

2. Ismoilov, R. “Pedagogik innovatsiyalar va maktab-oila hamkorligi.” Toshkent: Ta’lim va Innovatsiya, 2024.
3. Xudoyberdiyev, S. “Jismoniy tarbiya darslarida motivatsiya va ijtimoiy kompetensiyalarni rivojlantirish.” Samarqand: Samarqand Davlat Universiteti Nashriyoti, 2023.
4. Normurodov, A. “Oila va maktabning pedagogik hamkorligi: amaliy tavsiyalar.” Buxoro: Buxoro Pedagogika Instituti Nashriyoti, 2025.